

Opleidingsplan behorend bij de
 onderwijs- en examenregeling van:
Zorgprofessional regulier BOL en BBL

Hoort bij opleidingsplan	Zorgprofessional	
Kwalificatiedossier	23268 Verzorgende-IG 23312 Maatschappelijke Zorg 23267 MBO-Verpleegkundige	
Kwalificatie(s)	25656 Verzorgende-IG 25780 Begeleider maatschappelijke zorg 25779 Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg 25655 MBO-Verpleegkundige	
Niveau(s)	3 en 4	
Leerweg(en)	BOL en BBL	
Vanaf cohort	2024	
Nominale studieduur (SBU)	4800 SBU voor 25656; 25780; 25779 (smal MZ4) 6400 SBU voor 25655; 25779 (combi VP/MZ4)	
Ingangsdatum	1 augustus 2024	
Expiratiedatum		
Datum opgesteld	3 juni 2024	
Datum vastgesteld		
Versie-update	27 juni 2024	
Versie	Datum	Reden

1. Visie op opleiding en examinering

De opleiding Zorgprofessional sluit aan bij de behoefte in de Zeeuwse zorgsector. Door in te zetten op een brede opleiding ben je straks in de beroepspraktijk ook breed inzetbaar. Als Zorgprofessional ben je Mbo-verpleegkundige, Verzorgende-IG en/of Medewerker Maatschappelijke Zorg. Je kunt bij patiënten/cliënten in het ziekenhuis, thuis of op een andere locatie aan het werk zijn. Je bent vertrouwd met diverse doelgroepen en kunt inspelen op de actualiteiten binnen de zorg. Je hebt oog voor de mens. Je legt niet de nadruk op ziekte of beperkingen, maar je kijkt naar de veerkracht en mogelijkheden van een persoon.

De visie op de opleiding kun je in onderstaand schema teruglezen:

Student is mederegisseur

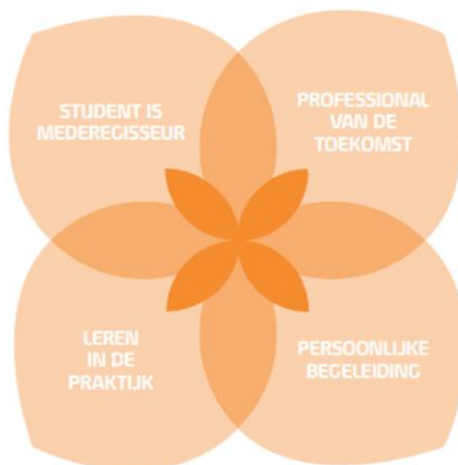
Je bepaalt in samenspraak met je coach en BPV*-begeleider hoe jouw opleiding eruit komt te zien.

- Je kiest voor diplomeren op niveau 3 of 4;
- Je kiest voor enkel of dubbel diplomeren;
- Je kiest na een breed basisjaar voor een opleidingsroute;
- Je mag voorkeur opgeven voor stage;
- Je kunt kiezen uit diverse keuzedelen.

Professional van de toekomst

Je bereidt je voor op je toekomst

- Je leert over zorg én welzijn;
- Je leert nieuwste kennis en vaardigheden;
- Je leert samenwerken met verschillende professionals;
- Je leert gebruik te maken van de nieuwe technologische (hulp)middelen.

Leren in de praktijk

Je leert tijdens de BPV en op school

- Je krijgt een breed lesaanbod en opdrachten passend binnen alle beroepspraktijken;
- Er is ruimte voor jouw leervragen uit de BPV.
- Examinering gebeurt zoveel als mogelijk in de praktijk.

Persoonlijke begeleiding

Je kijkt samen met school en de BPV naar jouw studieloopbaan.

- Jouw coach is je persoonlijk aanspreekpunt;
- Je wordt begeleidt bij datgene wat jij nodig hebt om de opleiding zo goed mogelijk te kunnen volgen;
- Indien nodig/gewenst bestaat de mogelijkheid tot extra ondersteuning.

*BPV = BeroepsPraktijkVorming

Nadat je aan het eind van het basisjaar een keuze hebt gemaakt voor een opleidingsroute. Krijg je onderwijs en examens afgestemd op het niveau en de differentiatie van jouw gekozen opleiding. Door het actief deelnemen aan lessen en het maken van opdrachten bereidt je jezelf voor op de examens behorende bij jouw gekozen opleidingsroute.

2. Aanbod en keuzemomenten van de keuzedelen

Na het basisjaar (2de en 3de leerjaar) worden er keuzedelen aangeboden. Met een keuzedeel kun je een onderwerp kiezen waarin je jezelf verder wilt bekwamen/specialiseren. Een keuzedeel is verdiepend of verbredend voor je opleiding. Keuze vindt plaats in overleg met je BPV-begeleider.

In het examenplan keuzedelen Zorg en Welzijn (zie website Scalda) kun je zien welke keuzedelen gekozen kunnen worden bij jouw opleidingsroute. Iedere student heeft de verplichting om minimaal 720 SBU aan keuzedelen af te ronden. Je mag er ook voor kiezen om méér keuzedelen te volgen.

Naast een keuze uit het aanbod van keuzedelen van jouw opleiding is het mogelijk een ander keuzedeel te volgen. Dit is een keuzedeel dat wel door een opleiding binnen Scalda wordt aangeboden, maar niet in het aanbod van jouw eigenopleiding is opgenomen. Dit is alleen mogelijk als het keuzedeel inhoudelijk niet overlapt met het kwalificatiedossier van jouw eigen opleiding en het organisatorisch ook mogelijk is dat je dat keuzedeel volgt in combinatie met het programma van jouw eigen opleiding. De examencommissie moet hiervoor toestemming geven. Bij het examenbureau kun je het aanvraagformulier voor de examencommissie opvragen.

3. Wettelijke beroepsvereisten en branche-vereisten

Voor de opleidingen Maatschappelijke Zorg gelden geen wettelijke beroepsvereisten en branche-vereisten.

Voor de opleiding VZ-IG gelden de volgende beroeps- en branchevereisten:

De wet BIG (laatste wijziging in Stb. 2018, 260, inwerking getreden per 1 april 2019). Het beroep Verzorgende-IG is gereguleerd conform artikel van de Wet BIG. In de algemene maatregel van bestuur (Stb. 1999, 463) zijn de opleidingseisen en het deskundigheidsgebied beschreven. Wie een diploma heeft dat aan de eisen voldoet, heeft recht op het voeren van de beschermde opleidingstitel Verzorgende-IG.

Voor de opleiding MBO-Verpleegkundige gelden de volgende branchevereisten:

De opleiding MBO-Verpleegkundige valt onder de Wet BIG (laatste wijziging in Stb. 2018, 260, inwerking getreden per 1 april 2019), Besluit opleidingseisen Verpleegkundige 2011 (Stb. 2011, 365), Besluit functionele zelfstandigheid (laatste wijziging in Stb. 2015, 126, inwerking getreden per 27 maart 2015) en OCW, Richtlijn/36/EG, d.d.7-9-2005.

De Branchevereisten resulteren in een urenverantwoording van lesuren en beroepspraktijkvorming. In de volgende paragrafen vind je een verantwoording voor de BOL-opleiding, de BBL-opleiding én een urenverantwoording voor studenten die met een ander voorliggend onderwijstraject als zij-instromer starten met Verpleegkunde.

3.1 Verantwoording 4600 uur wet BIG BOL Zorgprofessional

	Verplichte BOT	Vrij deel	Verplichte BPV
Semester 1 en 2	516		432
Semester 3 en 4	360	450	864
Semester 5 en 6	405	210	864
Semester 7 en 8	420		768
Totaal	1701	660	2496
			4857

(BOT = Begeleide onderwijstijd)

Om de BOL-student ook de kans te geven om stage te kunnen lopen in een andere sector (niet verpleegkunde geaccrediteerd), zijn de BPV uren van semester 1 en 2 niet meegenomen in de totale berekening.

Ook de keuzedelen vallen onder BOT-uren. Voor zowel semester 3 en 4 als semester 5 en 6 staan 30 uur keuzedelen weggeschreven onder de verplichte BOT uren.

3.2 Verantwoording 4600 uur wet BIG BBL Zorgprofessional cohort 2023

	Verplichte BOT	Vrij deel	Verplichte BPV
Semester 1 en 2	360		640
Semester 3 en 4	420	450	640
Semester 5 en 6	420	210	640
Semester 7 en 8	420		640
Totaal	1620	660	2560
			4840

Ook de keuzedelen vallen onder BOT-uren. Voor zowel semester 3 en 4 als semester 5 en 6 staan 30 uur keuzedelen weggeschreven onder de verplichte BOT uren.

4. Programma van de opleiding

Het programma van de opleiding wordt per cohort en per schooljaar gepubliceerd op Cumlaude, waar het voor studenten te raadplegen is.

Er zijn geen certificeerbare eenheden in het programma opgenomen.

5. Meten van je voortgang (bijv. voortgangstoetsen, beoordelingen, gesprekken etc.)

De studiepuntenoverzichten en de voortgangsregeling worden per cohort en per schooljaar gepubliceerd op Cumlaude, waar het voor studenten te raadplegen is. Tevens is hierin te lezen hoe een student kan versnellen of vertragen in de opleiding.

a. De studieloopbaancoach

- De studieloopbaancoach begeleidt en ondersteunt de student bij zijn leerproces
- De coach heeft begin van het schooljaar of bij tussentijdse instroom een kennismakingsgesprek met de student.

- De coach houdt het overzicht over de totale studievoortgang en spreekt de student wanneer er zorgen zijn over de vorderingen. Een student kan ten aller tijde in gesprek met de coach over opleiding gerelateerde zaken.
- De intern begeleider kan, na verwijzing door de coach, begeleiden op ondersteuningsvragen van de student.
- De coach bezoekt de leerling ook op de BPV, zie hiervoor de afspraken in de BPV -gids, gepubliceerd op Cumlaude.

b. Beoordelingsvergaderingen

De opdrachten uit de semesterwijzers en de ontwikkelingsgerichte toetsen (de voortgangsbeoordelingen) geven inzicht in de voortgang van je studie en bereiden je voor op je examens. Deze toetsen geven ook inzicht in dat onderdeel van de opleiding waar je nog extra aandacht aan moet besteden.

Alle resultaten worden in beeld gebracht bij een beoordelingsvergadering. Bij voldoende studiepunten vervolg je de opleiding volgens plan. Wanneer je een semester niet voldoende hebt afgerond wordt dit in de beoordelingsvergadering besproken. Vanuit de vergadering krijg je van je coach een inspanningsverplichting om het semester alsnog te behalen. Tevens geeft de coach aan of je met de inspanningen door kan in het volgende semester, of dat er sprake is van een studievertraging.

c. Voorwaarden voor het uitvoeren van examens uit het profieldeel en keuzedelen.

Hier volgt per uitstroomrichting een overzicht van de voorwaarden om te kunnen starten aan examinering.

Examens 25656 Verzorgende-IG	BOL, BBL & OVO Voorwaarden voor deelname
B1K1A – Werk in uitvoering	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1B – Communicatie en preventie	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1C – Zorg op maat	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1D / B1K2B – Afstemmen en samenwerken	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1E - Verpleegtechnisch handelen	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1F – Reageren in onvoorziene situatie(s)	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K2A / B1K1D– Professionele ontwikkeling en kwaliteit	JA, semester 5 voldoende afgerond.
Keuzedelen	NEE

Examens 25780 Begeleider Maatschappelijke Zorg	BOL, BBL & OVO Voorwaarden voor deelname
B1K1A – Dagelijks ondersteuning	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1B / P1K1A – Ondersteunen bij participatie	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1C / P1K1B – Werken vanuit het ondersteuningsplan	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1D – Zorgtechnisch handelen	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1E - Begeleiden nieuwe collega	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1F – Reageren in onvoorziene situaties	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K2A – Professionele ontwikkeling en kwaliteit	JA, semester 5 voldoende afgerond.

Keuzedelen	NEE
------------	-----

Examens 25779 Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg	BOL, BBL & OVO Voorwaarden voor deelname
B1K1A - Dagelijkse ondersteuning	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1B/P2K1A - Participatie en sociaal netwerk	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1C/P2K1B – Regievoering ondersteuningsplan	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1D - Zorgtechnisch handelen	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1E – Reageren in onvoorziene situatie(s)	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K2A – Professionele ontwikkeling en kwaliteit	JA, semester 5 voldoende afgerond.
P2K1C – Organiseren en coördineren van groepsactiviteiten	JA, semester 4 voldoende afgerond.
P2K1D – Organisatie gebonden taken	JA, semester 4 voldoende afgerond.
P2K1E – Begeleiden collega	JA, semester 4 voldoende afgerond.
Keuzedelen	NEE

Examens 25655 MBO verpleegkundige	BOL, BBL & OVO Voorwaarden voor deelname
B1K1A – Werk in uitvoering	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1B – Methodisch werken	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K1C / B1K2B – Organiseren en samenwerken	JA, semester 6 voldoende afgerond.
B1K1D – Verpleegtechnisch handelen	JA, semester 3 voldoende afgerond.
B1K1E – Reageren in onvoorziene situatie(s)	JA, semester 4 voldoende afgerond.
B1K2A - Professionele ontwikkeling en kwaliteit	JA, semester 7 voldoende afgerond.
Keuzedelen	NEE

6. Praktische uitwerking van het Bindend Studieadvies voor jouw opleiding

Een **positief bindend studieadvies** betekent dat het onderwijsteam het vertrouwen uitspreekt dat je voldoende capaciteiten hebt om de opleiding en het gekozen niveau succesvol af te ronden.

Een **negatief bindend studieadvies** ontvang je alleen wanneer je aantoonbaar, ondanks ondersteuning vanuit de school toch onvoldoende studievoortgang laat zien.

Binnen 12 maanden na de start van jouw opleiding krijg je een Bindend Studieadvies. We bepalen dit advies op basis van jouw studievoortgang, behaalde studiepunten, aanwezigheid en houding. Het Bindend Studieadvies kan positief of negatief zijn. In het laatste geval dien je de opleiding te verlaten en begeleiden we jou naar een passend alternatief.

6.1 Opbouw Bindend Studieadvies

We geven een Bindend Studieadvies op basis van een combinatie van de volgende factoren:

- *Studieresultaten profieldeel*

- *Studieresultaten generieke deel*
- *Aanwezigheid op school en BPV*
- *Basisberoepshouding en studiehouding*
- *Functioneren op BPV*
- *Examenresultaten*

In iedere beoordelingsvergadering wordt de studievoortgang beoordeeld. Er wordt gekeken of deze 'in lijn der verwachting zijn' met het oog op de overgangsregeling en het kunnen behalen van het beoogde diploma. Wanneer dit onvoldoende blijkt hanteren we de volgende procedure:

* In het geval van BBL wordt de werkgever (BPV-begeleider, praktijkopleider en/of HR-afdeling) betrokken bij de gesprekken omtrent studievoortgang en de zorgen hierover.

Beoordelingsvergadering	Wat	Hoe
Studentenbespreking halverwege semester 1	Opleiding en student maken afspraken over verbetering in studievoortgang en overige leerdoelen alsmede de benodigde begeleiding. Inzetten van ondersteuning d.m.v. maatwerk en Intern begeleider.	Studievoortgangsgesprek 1 + zorgbrief*
Beoordelingsvergadering eind semester 1	Zie hierboven. óf Opleiding en student evalueren de afspraken uit het eerste studievoortgangsgesprek. Wanneer de student zich niet de afspraken heeft gehouden en/of te weinig studievoortgang laat zien volgt een schriftelijke waarschuwing.	Studievoortgangsgesprek 1 + zorgbrief* óf Studievoortgangsgesprek 2 + waarschuwingsbrief*
Studentenbespreking halverwege semester 2	Zie hierboven. óf Opleiding en student evalueren de afspraken uit het tweede studievoortgangsgesprek. Wanneer de student zich niet aan de afspraken heeft gehouden en/of te weinig studievoortgang laat zien volgt een negatief BSA. De opleiding verplicht zich tot een inspanning om de student te begeleiden naar een alternatief.	Studievoortgangsgesprek 2 + waarschuwingsbrief* óf Studievoortgangsgesprek 3 + waarschuwingsbrief óf negatief BSA*
Beoordelingsvergadering eind semester 2	Zie hierboven. De begeleidingsverplichting naar een alternatief kan ook nog	Studievoortgangsgesprek 3 of 4 + negatief BSA*

	plaatsvinden in het nieuwe schooljaar met als doel te starten met de alternatieve route voor 1 oktober.	
--	---	--

a. Studievoortgangsgesprekken

Als student monitor je jouw eigen studievoortgang; iedere student kan in Cumlaude zijn studievoortgang volgen in het voortgangsrapport. De SLC heeft hierover gesprekken met jou. Dit kan op initiatief van de SLC of van jou plaatsvinden. Bij studievoortgangsgesprekken naar aanleiding van de beoordelingsvergadering worden de gemaakte afspraken vastgelegd in een inspanningsverplichting. De gemaakte afspraken kunnen bestaan uit de verbetering die je moet laten zien op diverse gebieden en de verdere begeleiding die je nodig hebt en van ons mag verwachten. Het studievoortgangsformulier wordt in je dossier in Eduarte opgenomen en de je ontvangt een kopie van de SLC.

b. Na een Negatief Bindend Studieadvies

De opleiding verplicht zich de student te begeleiden na afgeven van een Negatief Bindend Studieadvies. Deze begeleiding kan plaatsvinden door de Intern Begeleider gekoppeld aan de opleiding. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid te starten met een specifiek traject zoals Tussentijd, THOP-klas of keuzecarrousel om te oriënteren op een passend alternatief. Wanneer er gedurende de opleiding risico's op uitval of een Negatief Bindend Studieadvies worden geconstateerd wordt het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) geïnformeerd. Wanneer nodig sluit de leerplichtambtenaar aan bij voortgangsgesprekken. Dit laatste is met name het geval bij studenten die niet in het bezit zijn van een startkwalificatie.

Voor BBL-studenten wordt ook de werkgever betrokken bij het bindend negatief studieadvies. De werkgever gaat dan in overleg met de BBL-student over het vervolg. Ook voor de BBL-student is extra begeleiding vanuit de Intern Begeleider, Tussentijd of heroriëntatie op opleidingen mogelijk.

Wanneer je een negatief bindend studieadvies ontvangt voor niveau 4, samen met een positief advies op niveau 3, vervolg je één van de opleidingen binnen Zorgprofessional op niveau 3.

c. Positief bindend studieadvies en verder

Een positief bindend studieadvies wordt doorgaans mondeling gegeven en betekent dat je voort kan in de opleiding zoals gepland.

Ondanks een Positief Bindend Studieadvies in leerjaar 1 kun je in een latere fase van de opleiding alsnog vastlopen of onvoldoende studievorderingen laten zien. Je wordt geacht per schooljaar voldoende progressie te maken. We hanteren ieder schooljaar het beslismodel in de beoordelingsvergadering en de overgangsregeling zoals genoemd in de studiegids.

7. Praktische zaken rondom examinering

Voor alle vragen over de examinering kun je bij je SLC terecht, en deze zal je waar nodig doorverwijzen naar het examenbureau/ de examencommissie.

7.1 Examenbeoordeling

Een examen kan zowel op Scalda, in de beroepspraktijk als in een examen centrum plaatsvinden. In het examenplan is per examen de afdelingslocatie terug te vinden. Een examen wordt beoordeeld door één (of meer) beoordelaar(s)/ examinatoren, meestal docenten van Scalda of praktijkopleiders van het leerbedrijf. Ook kan het zo zijn dat medewerkers van een examen centrum, zogenaamde assessoren je beoordelen. Voordat je een examen aflegt, informeren wij je hierover. Het kan voor komen dat er meer dan twee beoordelaars aanwezig zijn bij een examen.

Bij afname van examens kan er tevens een steekproef plaatsvinden. Vanuit de examencommissie is er dan iemand aanwezig bij de afname van het examen om te controleren of de afname, omstandigheden en beoordeling van het examen volgens de juiste procedures verlopen.

a. Wijze van aanmelden voor examens

- Bij examens in de beroepspraktijk (BPV) maakt de student, ná behalen van de voorwaarden, een planning voor de af te leggen examens. Deze planning wordt goedgekeurd door de SLC, voordat er gestart mag worden met de voorbereiding en uitvoering van de examens. De student zorgt ervoor dat de planning altijd kloppend is met de realiteit. Bij wijziging van een examendatum, tijd, e.d. dient de coach op de hoogte te worden gebracht.
- Voor generieke vakken gaat de aanmelding voor examens op afspraak met de betreffende vakdocent. Zorg ervoor dat je regelmatig je Scalda e-mail leest. Dit is het officiële communicatiekanaal tussen Scalda en student. Uitnodigingen voor examens komen ook via deze e-mail binnen.

b. Praktische gang van zaken tijdens examens

- Wat de praktijkexamens betreft wordt het protocol van Prove to Move toegepast. Dit staat vermeld in de examenmap van de student, deze examenprocedure wordt door de studieloopbaancoach (SLC) voorafgaand aan de uitvoering van het examen doorgesproken met de student en de assessor.
- Voor de generieke examens waarvoor de examenruimte gebruikt wordt geldt het volgende: De studenten krijgen een uitnodigingsbrief met uitleg wat wel en niet mag. Er zijn kluisjes beschikbaar voor de telefoon, horloges, tassen en dergelijke (eten en drinken is niet toegestaan). De student moet een geldig identiteitsbewijs kunnen tonen en de Scalda studentenpas meenemen. Daarnaast moet er getekend worden voor aanwezigheid en ook ná het examen een eindtijd vermeld worden met handtekening. Je dient op tijd aanwezig te zijn en wordt geacht aan alle afgesproken examens deel te nemen. Als je door ongeoorloofde afwezigheid niet hebt deelgenomen, vervalt deze examenkans. Als je door geoorloofd verzuim (vooraf bekend en gemeld) niet hebt kunnen deelnemen, krijg je de mogelijkheid om het examen alsnog in overleg met de betrokken docent te doen. Je dient hiervoor zelf afspraken met je docent te maken.

Specifiek voor:

1. Engels: Het examen wordt afgerond in een toetslokaal en er zijn computers, headsets en inloggegevens beschikbaar.

2. Rekenen: Je wordt voor het examen ingeschreven wanneer je alle onderdelen van het programma doorlopen hebt

c. Hulpmiddelen

Alleen die hulpmiddelen, die in het betreffende examen staan beschreven, zijn toegestaan tijdens de betreffende examenafname. Het gebruik van niet toegestane hulpmiddelen wordt als een onregelmatigheid beschouwd; de examencommissie beslist naar aanleiding van deze situatie over de geldigheid van de examenpoging.

d. Aangepaste examinering

Als examenfaciliteiten zijn toegekend krijg je een faciliteitenkaart welke je bij elk examen dient voor te leggen aan de surveillant/beoordelaar. Als is bepaald dat je in aanmerking komt voor speciale voorzieningen zoals verklanking, ten aanzien van de examinering, verzoeken we je dit zelf min. 1 maand vóór het betreffende examen aan te geven bij je mentor en examenbureau. De opleidingsverantwoordelijke onderzoekt vervolgens of de betreffende aanpassing voor dat specifieke examen binnen de (toegestane) mogelijkheden ligt en organiseert dan de aangepaste examinering. Bij vragen of onduidelijkheden kun je contact opnemen met de intern begeleider.

7.6 Vrijstellingen

De examencommissie kan op verzoek van de betrokkene op basis van aantoonbare vooropleiding, ervaring (EVC-certificaat) of eerder behaalde examenresultaten vrijstelling verlenen voor het afleggen van één of meer examenonderdelen of exameneenheden. De student is verantwoordelijk voor de aanvraag hiervan en het leveren van de bewijsstukken hiervoor. Voorafgaand aan de verlening van de vrijstelling onderzoekt (een afvaardiging van) de examencommissie de geldigheid van argumentatie op basis van de bewijsstukken. Bij vrijstellingen geldt te allen tijde de onderhoudsverplichting op Nederlands, Engels en rekenen (zie hoofdstuk 2). Vrijstelling voor een examenonderdeel betekent niet dat je automatisch lesvrijstelling hebt. Hierover dien je altijd afspraken met je betreffende docent te maken.